

KATALYS.

№:27

PORTEN KALLAS TRÅNG*

Bryt den sociala snedrekryteringen till högskolan!

STEN SVENSSON & MATS WINGBORG
FÖRORD AV MOA NEUMAN

PORTEN KALLAS TRÅNG*

**Bryt den sociala snedrekryteringen
till högskolan!**

STEN SVENSSON & MATS WINGBORG
FÖRORD AV MOA NEUMAN

* Rapportens titel – "Porten kallas trång" är tagen från en roman av proletärförfattaren Jan Fridegård från 1952.

MARS 2016

Katalys tidigare publikationer

- No 1: Välfärden är vinsten
- No 2: Svar på tal om vinster i välfärden
- No 3: Vilken arbetsmarknad ska vi ha?
- No 4: Slaget om den likvärdiga skolan
- No 5: Hälften kvar och hela framtiden
- No 6: "Jag tar värktabletter men det hjälper inte"
- No 7: Vägen till en likvärdig skola
- No 8: Fallet järnvägen
- No 9: Björklundeffekten
- No 10: Åtstramningsdoktrinen
- No 11: En röst på SD är en röst på högern
- No 12: Mest åt de rika
- No 13: Färre lärare ger vinsten!
- No 14: Ordens makt i politiken
- No 15: Handbok för en ny kulturminister
- No 16: Städhjälp och bartender för alla?
- No 17: Förklaringar till SD:s framgång
- No 18: Utan segel i vänstervinden – eftervalsanalys
- No 19: I frihandelns goda namn
- No 20: Från massarbetslöshet till full sysselsättning
- No 21: Vägen till en likvärdig skola – skolpolitisk årsbok 2015
- No 22: Jämlikhet är lösningen!
- No 23: En för alla, alla för vem?
- No 24: Måste vi jobba 8 timmar per dag?
- No 25: Kapitalet i tjugoförsta århundradet
- No 26: Piketty på tre röda
- No 27: Porten kallas trång

Katalys – Institut för facklig idéutveckling

Katalys är ett oberoende fackligt idéinstitut som bedriver utredningsverksamhet och opinionsbildning. Våra verksamhetsområden är välfärd, samhällsekonomi, arbetsmarknad och fördelningsfrågor. Vår uppgift är att generera kunskap och perspektiv som kommer såväl den politiska debatten som fackföreningsrörelsen och dess företrädare på lokal, regional och central nivå till gagn. Men vår uppgift är även att driva den politiska debatten framåt i dessa frågor, med egna analyser och förslag grundade i fackliga perspektiv. Vi står på två ben – idéutveckling och politisk påverkan. Värderingsmässigt står vi på LO-medlemmarnas sida.

Katalys tror inte att ökade samhällsklyftor är en naturlig eller opåverkbar följd av en globaliserad värld. Vi ställer inte upp på resonemang om att bara för att det går att skapa en marknad av något som vi äger gemensamt, så ska den marknaden skapas. Vi ser att det finns konstruktiva vägar framåt för den svenska arbetsmarknaden och att de principer som en gång formade arbetsmarknaden är relevanta även i framtiden. Vi vill bidra till att den generella välfärden och trygghetssystem säkras och utvecklas. Katalys – Institut för facklig idéutveckling startades på initiativ av 6F – fackförbund i samverkan. 6F utgörs av LO-förbunden Byggnads, Elektrikerna, Fastighets, Målarna och Seko.

Kontaktuppgifter:

Daniel Suhonen
Chef
Tel +46 (0) 73 519 01 06
daniel.suhonen@katalys.org

Victor Bernhardt
Utredare
+46 (0) 70 143 07 77
victor.bernhardt@katalys.org

Denna rapport är skriven av de fristående utredarna Sten Svensson och Mats Wingborg som också är aktiva inom Nätverket för en likvärdig skola. Värdefulla synpunkter på rapporten har lämnats av utredaren Johan Dellensjö. Förordet är skrivet av Moa Neuman, ombudsman Hotell- och restaurangfacket och tidigare ordförande SFS.

Besök vår hemsida: www.katalys.org

Innehållsförteckning

Sammanfattning	7
Förord: Vi måste öppna portarna igen!	8
1. Den sociala snedrekryteringen till högskolor och universitet	10
2. Bakgrund	11
3. Utveckling under 2000-talet	12
4. Nybörjare fördelade efter studiebakgrund	13
5. Den sociala snedrekryteringen slår igenom på kommunal nivå	14
6. Internationell jämförelse	15
7. Högskolans dimensionering påverkar den sociala snedrekryteringen	16
8. Bakgrund till den förändrade antagningspolitiken	17
9. Orsaker till förändringar av rekryteringen till högskolan	19
10. Högskolornas uppdrag att arbeta med breddad rekrytering	21
11. Högskolornas möjlighet att använda alternativa urvalsmetoder	22
12. Erfarenheterna från Södertörns högskola med breddad utbildning	23
13. Social bakgrund påverkar även studieresultaten – främst på längre högskoleprogram	24
14. Förslag till förändringar – LO och TCO	25
15. Förslag från Katalys	26
Fotnoter	29

SAMMANFATTNING

Vad är problemet?

- Från ett läge där den sociala snedrekryteringen till högskolan minskade har utvecklingen stannat av och de senaste tio åren har i stort sett inga förändringar skett.
- Andelen nybörjare på högskolan som har gymnasieskola + Komvux har närmast halverats 2004/05-2013/14.
- Av dem som föddes 1988 och har en förälder med minst treårig högskoleutbildning börjar 70 procent själva på en högskoleutbildning. Av dem som föddes samma år men där föräldrarna högst har en treårig gymnasieutbildning börjar 40 procent på en högskoleutbildning.

Vad är orsaken till problemet?

- Huvudorsaken till att den sociala snedrekryteringen slutat minska beror på att den borgerliga regeringen gjorde flera förändringar i reglerna till högskolan som syftade till att bredda rekryteringen till högskolan.

Vad kan göras för att lösa problemet med den sociala snedrekryteringen?

Katalys föreslår nu att regeringen bör:

- Stärkt det ekonomiska stödet till studenterna.
- Göra så att alla program i gymnasieskolan återigen ger högskolebehörighet.
- Komvux måste vara öppet för alla – därför behövs mer resurser till Komvux.
- Återinför möjligheten att läsa upp gymnasiebetyg på Komvux.
- Ge arbetslivserfarenhet en större tyngd vid antagningen till högskolan genom att i någon form återinföra 25:4-regeln och den särskilda urvalsgrupp som fanns för högskoleprovet, det vill säga den så kallade HA-gruppen.
- Utred hur borttagandet av 25:4-regeln och HA-kvoten påverkade den sociala snedrekryteringen till högskolan. Det är hög tid att granska konsekvenserna av regeländringen.

FÖRORD:

VI MÅSTE ÖPPNA PORTARNA IGEN!

Varför behövs en rapport om bred rekrytering till högre utbildning? För mig är det självklart. Ett av arbetarrörelsens främsta mål är att uppnå politisk, social och ekonomisk demokrati. Högskolornas direkta och indirekta inflytande över de här områdena är enorma. Det är på högskolorna teologer, nationalekonomer, jurister, lärare, läkare, statsvetare, ingenjörer, biologer, idéhistoriker och sociologer får sin skolning och utbildning. För att bara nämna några. Om det inte finns arbetare med sina erfarenheter med bland dem som läser på högskolorna så finns inte heller deras erfarenheter med när alla dessa yrken drar sitt strå till stacken i samhällsbygget.

Högskolan är också mer än en utbildningsfabrik. Genom högskolans forskning kommer ny vetenskap fram. Vem som är med och tar fram svaren på vår tids stora frågor spelar roll. Ännu större roll spelar det vilka frågor som ses som stora, eller ens ses som frågor.

Utgår man istället från individen är det inte minst en fråga om alla människors lika värde. Menar vi allvar med detta och ser att strukturer hindrar arbetare och arbetarbarn från att läsa vid högskolorna måste vi försöka motverka de strukturerna så att alla får samma möjligheter. Alla ska ha möjligheten att sträva mot sina bästa stämningars längtan. Din bakgrund ska inte avgöra din möjlighet till karriär eller bildning.

Socialdemokratin har arbetat med målet att göra högskolorna tillgängliga för arbetarklassen. Formella hinder har undanröjts, studiemedel har införts, högskolan har byggts ut för att nå fler, nya högskolor på nya orter har startats för att minska de geografiska avstånden. Nya vägar in till högskolorna har öppnats även för den som inte gått spikrakt genom gymnasiet med klara slutbetyg. Här gavs möjligheter att via sin tid i arbetslivet kvalificera sig till högskolan. Komvux gav en andra chans för den som behövde höja sitt betyg. Så länge den politiska viljan fanns kom också resultaten. Fler och fler med arbetarbakgrund kom in på högskolorna.

Men sedan hände något. Den borgliga regeringen som tillträdde 2006 började stänga dörrarna. Jag blir fortfarande arg när jag tänker på det. Jag var studentkårsaktiv och satt på ett sunkigt kontor i Göteborg och spydde galla över den borgliga regeringen i allmänhet och Anders Borg i synnerhet. De hade just lagt fram ett förslag om att begränsa möjligheten att läsa upp sina gymnasiebetyg på Komvux. Det du producerade i form av betyg under din gymnasietid skulle vara den måttstock du för evigt skulle mätas mot. Dina betyg var dina nycklar in till

» GENOM HÖGSKOLANS FORSKNING KOMMER NY VETENSKAP FRAM. VEM SOM ÄR MED OCH TAR FRAM SVAREN PÅ VÅR TIDS STORA FRÅGOR SPELAR ROLL.

» GENOM HÖGSKOLANS PORTAR BÖR ARBETARNAS BARN ICKE GÖRA SIG BESVÄR. DET FINNS SÅKLART EN POLITISK VILJA BAKOM DET MED.

högskolan portar och de du skaffat dig fick du bära med dig. Och detta gjorde Borg trots att han själv läst upp sina betyg. Han var med och stängde dörren för dem som kommer efter honom. Fler dörrar än den här skulle stängas. Det var inte rätt. Det är fortfarande inte rätt.

Under den här tiden ändrades också diskussionen kring rekrytering till högskolan. Från Kungskapslyftets idé om *Livslångt lärande* till att det är för många högskoleutbildade i Sverige och att studenterna börjar läsa för sent i livet. De yrkesförberedande programmen slutade ge högskolebehörighet. Detta motiverades med att alla inte kan bli akademiker och att man inte ska förakta arbetaryrken, eller handens arbete som Jan Björklund kallade det. Effekten, som den här rapporten visar, leder åter till ökad social snedrekrytering. Genom Högskolans portar bör arbetarnas barn icke göra sig besvär. Det finns såklart en politisk vilja bakom det med.

Jag blir glad av att läsa den här rapporten, för jag tycker att den här frågan är så viktig. Arbetarrörelsen behöver åter ta tag i högskolans portar och öppna dem för alla.

Moa Neuman,
ombudsman Hotell- och Restaurangfacket, var ordförande för Sveriges förenade studentkårer (SFS) åren 2008-2009.

1.

DEN SOCIALA SNEDREKRYTERINGEN TILL HÖGSKOLOR OCH UNIVERSITET

Under det senaste årtiondet har inkomstklyftorna ökat mellan låg- och högutbildade i Sverige. Att höja utbildningsnivån i allmänhet och i synnerhet att ge fler elever från arbetarhem möjlighet till högre utbildning är därför ett verktyg för ökad jämlikhet i samhället. Att motverka den sociala snedrekryteringen till högre utbildning är också en nationell resursfråga (samhället måste ta tillvara alla resurser), en fråga om demokratisk legitimitet (många akademiker får viktiga samhällsfunktioner, det är viktigt att de representerar samtliga delar av samhället) och en kvalitetsfråga (social bredd och mångfald ger insikter åt alla studerande, och innebär en extra kvalitet).

Ett av målen för utbildningspolitiken är att kompensera för de sämre förutsättningar som en uppväxt i en icke-akademisk miljö innebär. Ingen ska välja bort möjligheten att studera på högskola på grund av bristande information, diskriminering eller dåligt bemötande.

Det är många olika faktorer som påverkar om elever från hem med låg utbildningsnivå söker sig till högre utbildning. En strävan i den riktningen kräver ett samlat grepp som innefattar likvärdigheten i grund- och gymnasieskolan, högskolans dimensionering, reglerna för vilka som är behöriga att söka till högskolan, reglerna för antagning till högskolan och vad högskolorna gör i övrigt för att bredda rekryteringen. I den här rapporten kommer vi att peka på flera av dessa faktorer men framför allt att fördjupa oss i några av de frågor som handlar om regler för behörighet och antagning samt andra åtgärder för att bredda rekryteringen. I rapporten finns också förslag till åtgärder för att bryta den sociala snedrekryteringen till universitet och högskolor.

2.

BAKGRUND

» **JU HÖGRE LIKVÄRDIGHETEN ÄR PÅ HÖGSKOLAN DESTO BÄTTRE FUNGERAR SAMHÄLLE OCH NÄRINGS LIV.**

Det är viktigt, särskilt för ett relativt litet land som Sverige, att ta tillvara på alla som kan och vill studera på högskolan. Ju högre likvärdigheten är på högskolan desto bättre fungerar samhälle och näringsliv.

Under 1990-talet expanderade den dåvarande socialdemokratiska regeringen högskolan kraftigt och det fick bland annat till följd att rekryteringen breddades. Antalet högskolenybörjare under 35 år ökade från samtliga socioekonomiska grupper under perioden 1991/92–2001/02, med undantag för studerande från högre tjänstemannahem. Antalsmässigt var ökningen störst för ungdomar från arbetarhem och deras andel av alla högskolestuderande ökade från 19 till 27 procent.

Ambitionen att bredda rekryteringen slog fast i högskolelagen från 2002. Då lagfästes att högskolorna aktivt ska främja och bredda rekryteringen till högskolan. (prop. 2001/02:15, bet. 2001/02:UbU4).¹

Sedan lång tid har det rått en bred politisk enighet om att försöka få en så bred rekryteringsbas som möjligt till högskolan. Ambitionen har varit att höja andelen studenter som har föräldrar med kortare utbildningar och som kommer från arbetarhem. Med en breddad utbildning menas även att öka rekryteringen av personer som är födda utomlands eller har två utrikesfödda föräldrar, av personer med funktionshinder etc. Ytterligare aspekter är att alla ska ha samma möjlighet till högskoleutbildning oavsett kön, bostadsort etc. I denna rapport koncentrerar vi oss dock främst på frågor som gäller den sociala och klassmässiga snedrekryteringen. Ett skäl till detta är att den klassmässiga aspekten (föräldrarnas utbildningsnivå) på ett markant sätt bidrar till att förstärka andra exkluderande faktorer. När det gäller exempelvis personer som är utrikesfödda är föräldrarnas utbildningsbakgrund helt avgörande för deras benägenhet att studera vidare. Samtidigt finns skäl att särskilt studera rekrytering till högskolan utifrån andra aspekter, såsom kön och etnicitet, med det ligger utanför uppdraget för den här rapporten.

3.

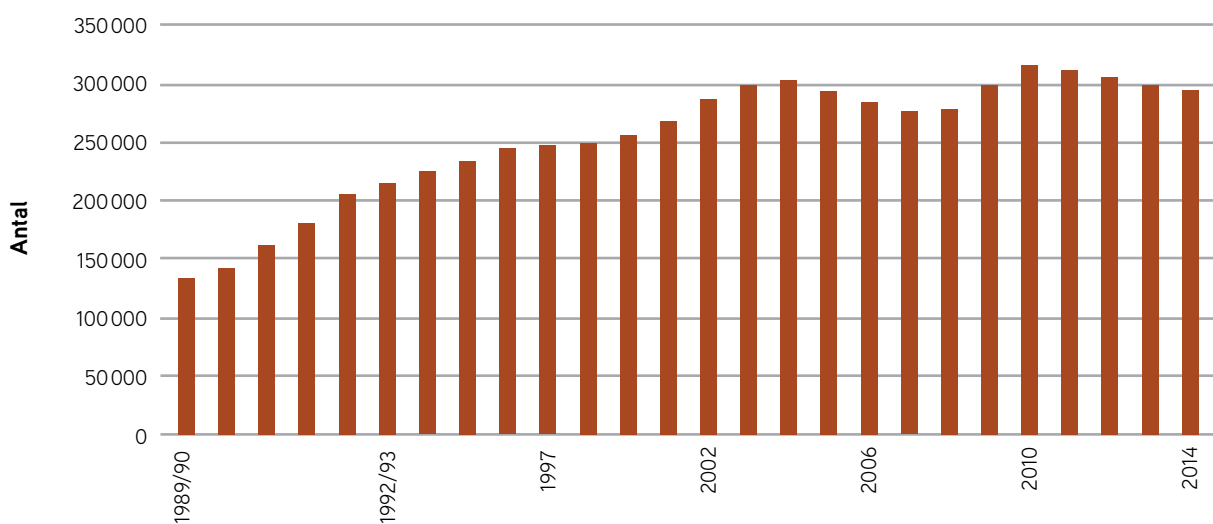
UTVECKLING UNDER 2000-TALET

Ju högre utbildning man har desto högre sannolikhet är det att ens barn börjar studera på högskolan. Bland dem som börjar studera på högskolan finns det därför en överrepresentation av dem som har högt utbildade föräldrar. Av dem som föddes 1988 och har en förälder med minst treårig högskoleutbildning börjar 70 procent själva på en högskoleutbildning. Av dem som föddes samma år men där föräldrarna högst har en treårig gymnasieutbildning börjar 40 procent på en högskoleutbildning.²

Under 1990-talet skedde en successiv social utjämning vid den högre utbildningen. Den positiva utvecklingen har därefter stannat av. Under den senaste tioårsperioden har det inte skett någon förändring av sambandet mellan social bakgrund och övergången till högskolan. Den sociala snedrekryteringen till högskolan består och har cementerats.

Det är även stora skillnader mellan olika utbildningar. Högst andel högt utbildade föräldrar, cirka 66 procent, har de studenter som läser till läkare och arkitekt. På dessa utbildningar var det endast 4-8 procent studenter med lågt utbildade föräldrar. Högst ligger också tandläkare och psykolog med över 55 procent välutbildade föräldrar. Övriga utbildningar motsvarar mer befolkningens utbildningsnivå. Lägst ligger olika lärarutbildningar, tandhygienister och arbetsterapeuter. Av dessa studenter har mellan 20 upp till cirka 45 procent högt utbildade föräldrar.³

Diagram 1. Antalet helårsstudenter vid högskolan 1989–2014

Antalet helårsstudenter ökade mycket kraftigt under 1990-talet och nådde en topp 2004. Därefter föll platsantalet ett par år för att sedan öka fram till 2010 för att sedan falla igen. Nedgången 2004–2007 var till stor del orsakad av att läget på arbetsmarknaden var positivt med många lediga arbeten och det medförde färre sökande till högskolan. Efter finanskrisen 2008 ökade söktrycket igen och dessutom satte dåvarande alliansregeringen in extra resurser och utökade platsantalet tillfälligt.⁴

NYBÖRJARE FÖRDELADE EFTER STUDIEBAKGRUND

Ett annat sätt att se de förändringar som skett av rekryteringen av studenter är att se vilken studiebakgrund nybörjarna har.

Tabell 1. Högskolenybörjare exklusive inresande studenter efter utbildningsbakgrund läsåren 2004/05–2013/14. Procent.

Utbildning före högskolestudierna	Högskolenybörjare									
	04/05	05/06	06/07	07/08	08/09	09/10	10/11	11/12	12/13	13/14
Gymnasieskola ej Komvux	57	59	59	62	65	69	70	71	71	72
Gymnasieskola + Komvux	27	26	25	23	20	18	16	15	15	14
Komvux ej gymnasieskola	11	10	11	11	9	9	9	9	9	9
Uppgift saknas	5	5	5	5	5	5	6	5	5	6
Summa	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antal högskolenybörjare	65 300	64 400	61 700	65 000	68 900	80 400	75 300	70 500	68 700	66 300

Antalsuppgifterna är avrundade till närmaste 100-tal. Med gymnasieskola avses avslutat program i svensk gymnasieskola. Oavslutade program räknas inte med. Med Komvux avses godkänd kurs på gymnasial nivå i Komvux senast terminen före högskolestudierna. Se även definitioner i Fakta om statistiken.

Källa: *Befolkningens utbildningsnivå- och ekonomiska satsningar inom OECD. Eftergymnasial utbildning i ett internationellt perspektiv – en jämförelse baserad på Education at a Glance, UKÄ 2015:2*

I tabellen ser man att nybörjarnas utbildningsbakgrund har förändrats. Den grupp som går direkt från gymnasieskolan till högskolan har ökat från 57 till 72 procent. De studerande som har Komvux plus gymnasieskola eller enbart Komvux, har däremot minskat från 27 till 14 respektive från 11 till 9 procent. Förändringarna är orsakade av att möjligheterna att läsa upp ett gymnasiebetyg på Komvux har begränsats samtidigt som Komvux har fått mindre resurser. Denna nedgång hör till de mer drastiska förändringarna av antagningen till högskolan under perioden. Den är ett av flera tecken som visar att det inte längre bedrivs en lika aktiv politik för att minska den sociala snedrekryteringen till högskolan.

Under de senaste åren har andelen 19-åringar ökat bland högskolans nybörjare. Det beror på större elevkullar, hög ungdomsarbetslöshet och de förändringar som skett i antagningsreglerna. Även 1990-talets kunskapslyft har påverkat åldern på nybörjarna. Kunskapslyftet ökade andelen äldre nybörjare men de effekterna har klingat av.⁵

5.

DEN SOCIALA SNEDREKRYTERINGEN SLÅR IGENOM PÅ KOMMUNAL NIVÅ

Det råder stor skillnaden mellan olika kommuner när det gäller andelen kvinnor och män som påbörjar högskolestudier. De kommuner med störst andel 19-åringar som påbörjat högskolestudier är Lund, Danderyd och Uppsala. De kommuner med minsta andelarna högskolenybörjare bland 19-åringarna är Ljusnarsberg, Bräcke och Askersund.

Störst andel som påbörjat studier vid en högskola senast vid 24 års ålder finns i Danderyd följt av Lidingö och Lomma. Bland 24-åringarna är andelen lägst i Bjuv, Heby och Åsele.

Variationen mellan olika kommuner är drygt 26 procentenheter bland 19-åringarna och 58 procentenheter bland 24-åringarna. Det finns två förklaringar till de stora skillnaderna. Dels finns en överrepresentation av ungdomar i högre utbildning i kommuner där en hög andel av den vuxna befolkningen är högutbildade och vice versa i kommuner där en låg andel av befolkningen är högutbildade. Dels påverkar den geografiska närheten till universitet och högskolor benägenheten att påbörja högre studier, ju närmre till universitet och högskola desto större är sannolikheten för högre studier.

På motsvarande sätt finns stora variationer mellan olika län när det gäller hur stor andel som påbörjar högskolestudier. De tre län som ligger i topp både vad andelen 19-åringar och andelen 24-åringar som påbörjat högskolestudier är Uppsala, Stockholm och Skåne. De län som har lägst andel, både för 19-åringar och 24-åringar, är Jämtland och Norrbotten. För Gotland är andelen 19-åringar som påbörjar högskolestudier bland de lägsta, men bland 24-åringar var andelen relativt högre.⁶

» OM DET FINNS EN HÖGSKOLA I NÄROMRÅDET ÖKAR SANNOLIKHETEN FÖR ATT UNGA MÄNNISKOR SKA PÅBÖRJA HÖGSKOLESTUDIER.

6.

INTERNATIONELL JÄMFÖRELSE

Inom ramen för projektet Eurostudent finns statistik som visar den sociala rekryteringen till högskolan i relation till faderns utbildningsnivå. Skillnaden mellan länderna är påfallande, det visar att den sociala snedrekryteringen inte behöver fortsätta med naturnödvändighet. Bäst på att utjämna de sociala skillnaderna är Nederländerna och Spanien, där faderns utbildningsnivå i ytterst liten grad påverkar barnens benägenhet att börja på högskolan. Sämst på social utjämning är Rumänien och Tjeckien, där faderns utbildningsnivå är starkt styrande för barnens benägenhet att börja studera på högskolan. Sverige befinner sig i mitten av skalan.

På Sveriges Universitetslärarförbunds (SULF) webbsida kommenterar utredningschefen Karin Åmossa statistiken från Eurostudent:

» SKILLNADEN MELLAN LÄNDERNA ÄR PÅFALLANDE, DET VISAR ATT DEN SOCIALA SNEDREKRYTERINGEN INTE BEHÖVER FORTSÄTTA MED NATURNÖDVÄNDIGHET.

Man fråga sig varför Sverige inte lyckas bättre. [...] Ju mer skiktat skolsystemet är desto lägre deltagande i högre studier av grupper med låg socioekonomisk bakgrund. [...] Inför framtiden kan man undra vad det kommer att innebära att vi nu har en starkare uppdelning i yrkesprogram och teoretiska program.

SULF har också uttryckligt tagit ställning för att gymnasieskolans yrkesprogram ska ge behörighet till högskolan.

Uttalandet från Karin Åmossa från SULF visar att frågan om den sociala snedrekryteringen till högre utbildning hänger samman med hur ungdomsskolan fungerar. Under de senaste tio åren har likvärdigheten i grundskolan försämrats, i form av ökade klyftor mellan olika skolor och mellan de elever som klarar sig bäst och de som klarar sig sämst (i resultat i Pisa, i betyg och på centrala prov). Detta har utan tvekan bidragit till att permanenta och förstärka den sociala snedrekryteringen till högskolan.⁷

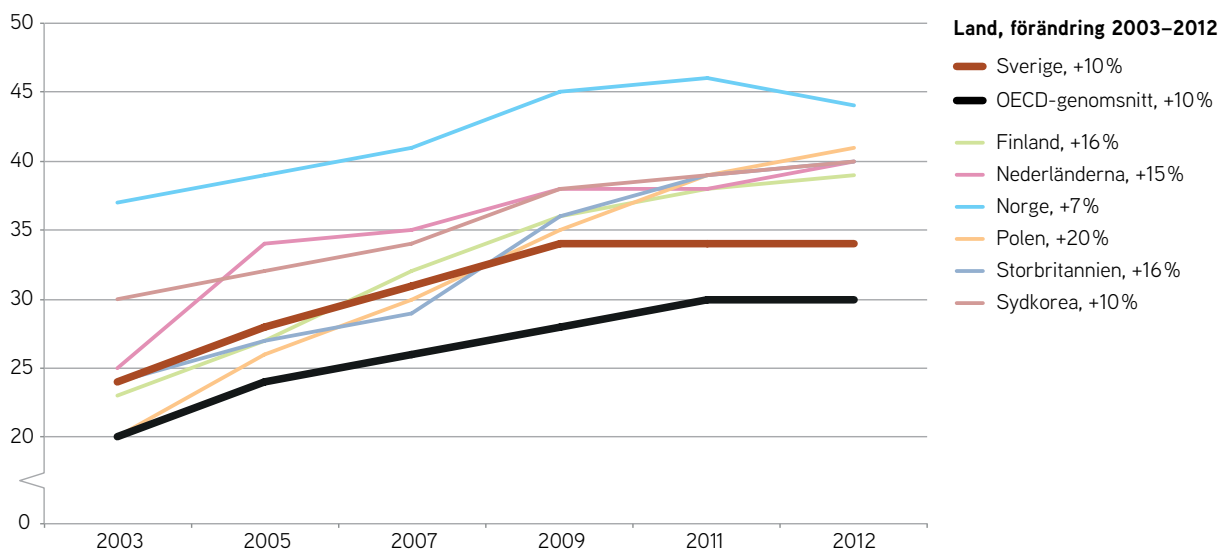
7.

HÖGSKOLANS DIMENSIONERING PÅVERKAR DEN SOCIALA SNEDREKRYTERINGEN

Andelen av befolkningen som studerar på högskolan påverkar den sociala sammansättningen av studenterna. Ett tydligt mönster är att en ökning av det totala antalet studenter också leder till att andelen studenter med lågutbildade föräldrar blir fler.

Under 2003 hade 24 procent av den unga befolkningen (25–34 år) i Sverige en högskoleutbildning. Fram till 2009 ökade andelen till 34 procent men därefter har den legat still på den nivån, som är lite över genomsnittet i OECD. Samtidigt har andelen fortsatt att öka i de flesta OECD-länderna. Norge är det land som har flest högskoleutbildade, 44 procent, men även Polen, Nederländerna, Storbritannien, Sydkorea och Finland ligger högt på cirka 40 procent högskoleutbildade av dem mellan 25 och 34 år. Sverige, med 34 procent, ligger ett rejält steg efter.⁸

Diagram 2. Andel i befolkningen i åldrarna 25–34 i respektive land med minst tre års högskoleutbildning 2003–2012 (ISCED 5A och 6), samt förändring i procentenheter mellan 2003 och 2012.

Källa: Olika årgångar av *Education at a Glance*.

8.

BAKGRUND TILL DEN FÖRÄNDRADE ANTAGNINGSPOLITIKEN

» **UTAN 25:4-REGLN OCH HA-KVOTEN HADE DÖRREN TILL HÖGRE UTBILDNING VARIT STÄNGD FÖR MÅNGA AV DEM.**

Fram till och med 2008 kunde man få tillträde till högre utbildning på fler sätt än genom betyg och högskoleprov. Personer som fyllt 25 år, arbetat i minst fyra år och hade kunskaper i kärnämneskurserna svenska och engelska fick grundläggande behörighet till universitet och högskola enligt 25:4-regeln. Vidare fick personer som hade arbetslivserfarenhet efter fem års arbete på minst halvtid lägga till 0,5 poäng till sitt högskoleprov. Sökande med resultat från högskoleprovet i kombination med arbetslivserfarenhet utgjorde en egen urvalsgrupp till universitet och högskolor, den så kallade HA-kvoten.

Redan 1969 inleddes en försöksverksamhet med en allmän behörighet för den som var 25 år, hade fem års arbetslivserfarenhet och kunskaper i engelska. Dessa studerande hade dock endast tillgång till ett begränsat antal högskoleämnen och kunde inte ta examen. Regeringen bedömde dock systemet som värdefullt för att bryta den sociala snedrekryteringen och riksdagen beslutade 1977 om att införa den så kallade 25:4-regeln i högskoleförordningen. För att ytterligare ge arbetslivserfarenhet tyngd vid antagningen till högskolan beslutade riksdagen att införa den så kallade HA-kvoten 1991.

25:4 regeln och HA-kvoten öppnade vägar för fler att komma in på universitet och högskola. Framförallt rörde det sig om personer från så kallade studieovana miljöer – arbetarklass. Det gav människor som av olika anledningar inte fått de högsta betygen på gymnasiet en möjlighet att i vuxen ålder få tillträde till universitet och högskola. Utan 25:4-regeln och HA-kvoten hade dörren till högre utbildning varit stängd för många av dem.

Under 2002–2003 genomförde Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) ett projekt för att utveckla metoder för bedömning av kompetens i högskolan. I samband med det genomfördes en enkät till 17 högskolor/universitet om hur antagningen fungerade. Dessa högskolor/universitet hade sammantaget antagit 394 personer som 25:4-or under läsåret. Andelen som togs in på HA-kvoten var betydligt större än 25:4-orna. Ungefär hälften av dem som togs in på högskoleprovet fram till 2008 ingick i den så kallade HA-kvoten (alla som hade arbetslivserfarenhet tillfogade den meriten i samband med ansökan).

Under 2003 tillsatte den dåvarande Socialdemokratiska regeringen, utredningen *Tre vägar till den öppna högskolan* (SOU 2004:29). Utredningen presenterades året därpå. Enligt kommittédirektivet hade utredningen i uppdrag att:

- Öka direktövergången från gymnasieskola till högskola
- Uppmuntra elevers prestationer i gymnasieskolan
- Bredda rekryteringen till högre utbildning

En analys av utredningen visar att utredaren framförallt tog fasta på de två första uppdragen. De förslag som läggs fram fokuserar främst på att öka direktövergången från gymnasieskolan till högskolan.

Vad gäller värdet av arbetslivserfarenhet, som är helt avgörande för att få fler ur arbetarklassen att komma in på högskolan, skriver utredaren följande:

**» DEN BORGERLIGA
REGERING ANSÅG ATT
ALL ARBETSLIVSER-
FARENHET INTE ALLTID
ÄR RELEVANT FÖR
HÖGRE STUDIER.**

Arbetslivserfarenhet bör även framgent tillmätas ett betydande värde i samband med antagningen till högskolan men då på ett mindre schablonmässigt sätt än i dag, då arbetslivserfarenhet i praktiken utvecklats till ett renodlat ålderstillägg. Tankarna bakom bedömning av reell kompetens – dvs. en individuell bedömning av den sökandes faktiska kompetens – bör vara giltiga också i detta sammanhang, och arbetslivserfarenhet bör bedömas och premieras inom ramen för det av högskolan beslutade urvalet. (Sid 20)

I klartext innebär det en öppning för att avskaffa 25:4-regeln och HA-gruppen.

Det blev den nytilträdde Alliansregeringen som fick uppgiften att skriva en proposition utifrån ovanstående utredning. Den undertecknades av Lars Leijonborg och fick titeln *Vägar till högskolan för kunskap och kvalitet*, Prop. 2006/07:10.

I propositionen föreslog regeringen att såväl 25:4-regeln som HA-gruppen skulle tas bort. Skälen som regeringen angav var flera.

För det första ansåg den borgerliga regeringen att 25:4-regeln och HA-gruppen missgynnade yngre sökande. För det andra ansåg regeringen att all arbetslivserfarenhet inte alltid är relevant för högre studier. För det tredje konstaterade regeringen att äldre personer tenderar att prestera bättre på högskoleprovet än yngre personer. Därmed behövdes inte något extra poängtillägg genom arbetslivserfarenhet. Regeringens övergripande argument var dock att reglerna för tillträde till högre utbildning i första hand bör gynna yngre sökande som ansträngt sig på gymnasiet och fått bra betyg.

När propositionen behandlades i utbildningsutskottet avlog Socialdemokraterna propositionen i sin helhet. Vänsterpartiet var kritiska till regeringens proposition och yrkade avslag på förslagen om att ta bort 25:4-regeln och HA-gruppen med argumentet att det skulle leda till att den sociala snedrekryteringen till den högre utbildningen skulle öka.⁹ Miljöpartiet, å sin sida, ansåg att om 25:4-regeln skulle tas bort så skulle det ske tidigast 2010. Vidare avlog Miljöpartiet regeringens förslag om att ta bort HA-gruppen (jfr Utbildningsutskottets betänkande 2006/07: UbU17). Riksdagen röstade dock igenom Alliansregeringens proposition och de nya reglerna trädde i kraft 1 januari 2008.

Alliansen har emellertid störst ansvar för utvecklingen. De drev igenom att 25:4-regeln skulle tas bort i strid med S och V och delvis i strid med MP. I en bemärkelse har emellertid även Socialdemokraterna ett ansvar. Det var en S-regering som gav direktiv till utredningen 2003 där inriktningen var att få fler gymnasiestuderande att gå direkt till högskolan. Det fanns en diskussion vid 2000-talets början att det fanns problem med allt fler äldre studenter vid högskolan samt att åldern för examen/inträde på arbetsmarknaden var alltför hög. Inte heller har den nuvarande röd-gröna regeringen uttalat ambitionen att åter ge arbetslivserfarenhet en större betydelse vid intagningen till högskolan i syfte att bryta den sociala snedrekryteringen.¹⁰

9.

ORSAKER TILL FÖRÄNDRINGAR AV REKRYTERINGEN TILL HÖGSKOLAN

» UTVECKLINGEN I GRUNDSKOLAN HAR GÅTT MOT ALLT STÖRRE SKILLNADER MELLAN SKOLOR OCH MELLAN ELEVER.

Det är en lång rad politiska beslut som har påverkat rekryteringen till högskolan så att den sociala snedrekryteringen cementerats.

- *Den ökade skolegregationen.* Utvecklingen i grundskolan har gått mot allt större skillnader mellan skolor och mellan elever. Den grupp elever som har störst svårigheter i skolan har ökat och den andel av grundskoleleverna som inte klarar kraven för tillträde till gymnasieskolan har ökat från 8,6 procent 1998 till 13,1 procent 2013/14.

- *Förändringar i grundskolans betygssystem och antagningskrav till gymnasieskolan.* 1997 infördes ett nytt mål- och resultatstyrt betygssystem i grundskolan vilket påverkade intagningen till gymnasieskolan. Där det tidigare hade räckt med att vara närvarade för att få det lägsta betyget krävdes det i fortsättningen fasta kunskapskrav. En effekt blev att färre klarade antagningskraven till gymnasieskolans nationella program. 2012 skärptes betygssystemet ytterligare och kraven ökade ytterligare för att komma in på gymnasieskolan.

- *Förändringar av högskolebehörigheten i gymnasieskolans yrkesprogram.* Fram till 2012 gav gymnasieskolans yrkesprogram allmän behörighet till högskolan. Den är numera borttagen. De effekter man kunnat se hittills är att det är blivit betydligt färre som söker sig till yrkesprogrammen men det är för tidigt att se effekterna i högskolans statistik.

- *Förändringar i Komvux.* Under 2000-talet har resurserna till Komvux minskat vilket har lett till färre utbildningsplatser. Dessutom har möjligheten att komplettera och höja gymnasiebetygen tagits bort. Resultaten har blivit att färre studenter med komvuxutbildningar går på högskolan. Möjligheterna att få en andra chans till en högskoleutbildning har minskat.

- *Nedläggningen av Kunskapslyftet.* 1990-talets satsning där personer med kort utbildning kunde komplettera sin utbildning och få högskolebehörighet, hade positiva effekter och breddade rekryteringen till högskolan.

- *Förändringar i antagningsbestämmelserna till högskolan – 25:4-regeln och HA-gruppen avskaffas.* Fram till och med 2008 kunde man få tillträde till högre utbildning på fler sätt än genom betyg och högskoleprov. Personer som fyllt 25 år, arbetat minst fyra år samt hade kunskaper i kärnämneskurserna svenska och engelska, motsvarande ett fullföljt nationellt program i gymnasieskolan, fick grundläggande behörighet till universitet och högskola enligt den s.k. 25:4-regeln.

25:4-regeln innebar att det krävdes minst betyget Godkänd i svenska och engelska och i vissa fall även särskild behörighet. Sökande med enbart arbetslivserfarenhet måste alltså komplettera med antingen

Komvux eller högskoleprov för att kunna komma in på de flesta utbildningar.

Regeln innebär att du måste vara minst 25 år det kalenderår som utbildningen börjar och att du måste ha arbetat i minst fyra år på minst halvtid. Dessutom krävdes att du hade läst minst två årskurser svenska och två årskurser engelska från en tvåårig eller treårig linje, alternativt svenska B och engelska A.

Personer som hade arbetslivserfarenhet efter fem års arbete på minst halvtid fick också lägga till 0,5 poäng till sitt högskoleprov. Sökande med resultat från högskoleprovet i kombination med arbetslivserfarenhet utgjorde en egen urvalsgrupp till universitet och högskolor, den så kallade HA-gruppen.

Både 25:4-regeln och HA-gruppen togs bort från och med 2008 av den borgerliga regeringen.

HÖGSKOLORNAS UPPDRAG ATT ARBETA MED BREDDAD REKRYTERING

**» REGERINGEN: VI
SER ATT DEN SOCIALA
SNEDREKRYTERINGEN
TILL HÖGSKOLAN
BESTÅR. [...] SNED-
REKRYTERINGEN
INNEBÄR ATT ALLA
INTE GES LIKVÄRDIGA
MÖJLIGHETER.**

Sedan 2001 har högskolorna haft som uppdrag att arbeta med breddad rekrytering. I anslutning till uppdraget har universitet och högskolor kunnat söka pengar för särskilda projekt för breddad rekrytering. Projekt som fått stöd har bland annat handlat om introduktionskurser, mentorsprogram och validering.

Det går emellertid att ana att den rödgröna regeringen inte är helt nöjd med de resultat som uppnåtts. Den 19 mars 2015 gav den rödgröna regeringen Universitets- och högskolerådet uppdraget att "kartlägga och analysera arbetet med breddad rekrytering på landets lärosäten". I en kommentar sade statsrådet för högre utbildning och forskning, Helene Hellmark Knutsson:

Vi ser att den sociala snedrekryteringen till högskolan består. [...] Snedrekryteringen innebär att alla inte ges likvärdiga möjligheter.

Inom ramen för den kartläggning och analys som initierats av regeringen kommer utredaren Aleksandra Sjöstrand ha vissa möjlighet att även komma med rekommendationer. Det återstår att se vad dessa kommer att handla om. Kartläggningen och rekommendationerna ska presenteras för regeringen den 1 april 2016.¹¹

11.

HÖGSKOLORNAS MÖJLIGHET ATT ANVÄNDA ALTERNATIVA URVALSMETODER

» **VARJE UNIVERSITET OCH HÖGSKOLA HAR MÖJLIGHET ATT FÖRDELA UPP TILL EN TREDJEDEL AV PLATSERNA TILL EN UTBILDNING UTIFRÅN URVALSGRUNDER SOM DE SJÄLVA BESLUTAT OM.**

Ett område som tangerar den breddade rekryteringen är lärosätenas arbete med alternativa urvalsmetoder och bedömningen av reell kompetens vid antagningen. Varje universitet och högskola har möjlighet att fördela upp till en tredjedel av platserna till en utbildning utifrån urvalsgrunder som de själva beslutat om. Det kan handla om särskilda kriterier för alternativa urval, utbildningsspecifika urvalsprov, specifik arbetslivserfarenhet som premieras etc.

Om ett lärosäte vill använda sig av ett alternativt urval för ett utbildningsprogram får de ansöka om detta till Universitets- och högskolerådet som sedan fattar beslut i frågan.

För närvarande finns ändringar av antagningen införda vid 41 lokala högskoleprogram. Huvuddelen av landets universitet och högskolor har inte begärt några förändringar av urvalet. Över hälften av de ändrade reglerna för antagning gäller högskoleutbildningar inom området musik, dans, design, möbeltillverkning och idrott. Möjligheten att ändra reglerna för antagning har i nästan obefintlig grad gällt andra breda yrkesinriktade utbildningar.¹²

12.

ERFARENHETERNA FRÅN SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA MED BREDDAD UTBILDNING

» **SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA VISAR ATT FÖRUTFATTADE UPPFATTNINGAR FÖRHINDRADE MÅNGA FRÅN HEM UTAN AKADEMISK ERFARENHET ATT SÖKA TILL HÖGSKOLAN.**

Södertörns högskola har sedan starten 1996 arbetat aktivt med breddad rekrytering. I samband med det har de också sammanställt forskningsresultat om rekrytering till högskolan. Södertörns högskola visar att förutfattade uppfattningar förhindrade många från hem utan akademisk erfarenhet att söka till högskolan.

Forskningen visar bland annat:

- De trodde det var svårare att komma in än vad det faktiskt var.
- De trodde att studierna skulle vara mycket svårare än gymnasiet.
- De förstod inte hur studiestödet fungerade.

Södertörns högskola uppnådde framgångsrika resultat, framför allt genom att ge information om högskolan, bland annat på gymnasieskolor, men också i kyrkor och moskéer. Vidare tog man fram en skrift på spanska som förklarade den högre utbildningen i Sverige. Från England lånade Södertörns högskola den så kallade cirkelmodellen (väck tanken på högre studier – påverka påverkarna, gymnasielärare, föräldrar, kompisar – underlätta övergången – skapa en god miljö vid högskolan för alla).

Södertörns högskola har sammanfattat sina erfarenheter i ett antal punkter. Några av de centrala är:

- Det går att bryta sociala mönster.
- Men det fordrar envishet och resurser.
- Betrakta inte alla studenter med utländsk bakgrund som "religiösa".
- Det är viktigt att ha "hela akademien" med sig.¹³

13.

SOCIAL BAKGRUND PÅVERKAR ÄVEN STUDIERESULTATEN – FRÄMST PÅ LÄNGRE HÖGSKOLEPROGRAM

» **SOCIAL BAKGRUND PÅVERKAR ÄVEN STUDIERESULTATEN PÅ HÖGSKOLAN OCH BENÄGENHETEN ATT FULLFÖLJA STUDI- ERNA.**

Social bakgrund påverkar även studieresultaten på högskolan och benägenheten att fullfölja studierna. Studenter på utbildningar till civilingenjör, jurist, läkare och psykolog, som har lågutbildade föräldrar, avbryter sina studier betydligt oftare än studenter med högutbildade föräldrar. Detta visar Universitetskanslersämbetet (UKÄ) i en aktuell undersökning. UKÄ har även tagit fram motsvarande uppgifter för fyra yrkesexamensprogram som inte är lika långa som de fyra ovanstående: högskoleingenjör-, sjukgymnast-, sjuksköterske- och socionomprogrammet. Där är examensfrekvensen i stort sett samma oavsett social bakgrund. Föräldrarnas utbildningsnivå påverkar alltså framför allt studenter på de längre utbildningarna med minst fyra och ett halvt års studier på heltid. UKÄ planerar att närmare utreda vad detta kan beror på.

När det gäller vissa längre högskoleutbildningar är klyftan mellan elever som kommer från akademikerhem och de som inte kommer från akademikerhem särskilt stor. Det gäller bland annat Juristprogrammet. Av studenter som påbörjar programmet och som har föräldrar som minst har en treårig högskoleutbildning tar 66 procent examen, motsvarande andel för studenter vars föräldrar endast har en förgymnasial utbildning är 45 procent.¹⁴

FÖRSLAG TILL FÖRÄNDRINGAR - LO OCH TCO

Det är framför allt LO och TCO som under senare år lyft fram frågan om att mer grundläggande förändra och minska den sociala snedrekryteringen till högskolan.

LO har hittills fokuserat på åtgärder för att göra ungdomsskolan mer likvärdig (att dagens skolpengssystem avskaffas, att elevernas socioekonomiska bakgrund ska påverka resursfördelningen till grund- och gymnasieskolor, non-profit-princip för bland annat skolan) och att den grundläggande behörigheten till högskolan återinförs för de gymnasiala yrkesprogrammen.

TCO har länge arbetat med frågor kring den sociala snedrekryteringen till högskolan och de har presenterat en rad förslag på förändringar. I ett pressmeddelande från 2012 krävde man bland annat en "nationell handlingsplan med tydliga mål och nyckeltal för lärosätenas insatser". Vidare krävde TCO att de ekonomiska villkoren för studenterna skulle förbättras och en mer omfattande studie- och yrkesvägledningen – både för unga och yrkesverksamma. Ytterligare ett krav från TCO var att alla gymnasieskolans program bör ge högskolebehörigheten.¹⁵

15.

FÖRSLAG FRÅN KATALYS

» **FÖR ATT FÅ EN MER JÄMLIK REKRYTERING TILL HÖGSKOLAN MÅSTE EN LÅNG RAD INSATSER SÄTTAS IN SOM GÖR ATT DAGENS UTVECKLING MOT ÖKAD SEGREGATION OCH MINSKAD JÄMLIKHET BRYTS.**

Det behövs en medveten politik för att bryta den sociala snedrekryteringen till högskolor och universitet. För att få en mer jämlik rekrytering till högskolan måste en lång rad insatser sättas in som gör att dagens utveckling mot ökad segregation och minskad jämlikhet bryts. I denna rapport begränsar vi oss till förslag som rör utbildningssektorn.

Ett steg i rätt riktning är att regeringen gett Universitets- och högskolerådet att analysera universitetens och högskolornas satsningar på en breddad rekrytering och komma med förslag till förbättringar. För att bryta den snedrekryteringen krävs emellertid mer omfattande förändringar. Här sammanfattar Katalys de viktigaste kraven.

- *Stärk likvärdigheten i grundskolan.* Det är den enskilt viktigaste faktorn för att bryta den sociala snedrekryteringen till högskolan. Skolpolitiken måste läggas om för att bryta utvecklingen mot allt större skillnader mellan skolor och mellan elever. Istället för konkurrens och ökade skillnader ska politiken inriktas så att alla skolor kan bli bra skolor. Se programmet *Vägen till en likvärdig skola* Katalys rapport nr 21. <http://www.katalys.org/rapporter/katalys-no-21>

- *Stärk studie- och yrkesorienteringen i grund- och gymnasieskolan.* I synnerhet är det viktigt att medvetet höja intresse högskoleutbildningar för elever vars föräldrar har kort utbildning. Flera studier visar att elever från icke-akademiska hem ofta har felaktiga föreställningar om högskoleprogrammen, exempelvis att det är svårare att komma in på dem än vad det faktiskt är. Målet ska inte vara att alla ska gå på högskolan, men att ingen ska missgynnas på grund av social bakgrund.

- *Fortsatt utbyggnad av universitet och högskola.* Mönstret är att större volym på utbildningar också bidrar till att öka andelen studenter från hem med låg utbildningsnivå. En fortsatt utbyggnad ligger dessutom i linje med tankarna på ett livslångt lärande, det vill säga att universitet och högskola inte bara ska erbjuda grundutbildning utan även olika former av fortbildning. Alliansregeringen skar ner på den grundläggande utbildningen och satsade mer resurser på forskning. Det finns ett tydligt samband mellan antalet utbildningsplatser och rekryteringen av studenter med kort utbildningsbakgrund. Ju fler platser desto bättre likvärdighet blir det på högskolan.

Men det räcker inte att bara satsa på fler platser, även kvaliteten behöver höjas. Den utveckling som varit med allt mindre lärarledd tid på högskolans grundutbildningar måste stoppas och kvaliteten måste höjas.

- *Satsa på regionala högskolor.* TCO har visat på de regionala högskolornas stora betydelse för näringslivets utveckling och på deras viktiga funktion för att skapa nya jobb. Men de är även viktiga för en bredare rekrytering till högskolan. Många har svårigheter att studera om det innebär att de måste flytta under studietiden. Den gruppen kan fungera mycket väl på en regional högskola.

- *Stärkt det ekonomiska stödet till studenterna.* Ju bättre möjligheter de studerande har, desto mindre blir snedrekryteringen. Det gäller allt

från studielån och studiebidrag till studentbostäder. Ju sämre ekonomiska villkor och ju färre studentbostäder det finns, desto större blir snedrekryteringen. Det gäller också att satsa på mer pedagogiskt stöd till studenterna under studietiden. Satsa på mer lärarledd undervisning och bygg ut handledning och andra stödinsatser.

- *Alla program i gymnasieskolan ska ge högskolebehörighet.* Återinför den allmänna högskolebehörigheten i gymnasieskolans yrkesprogram. Den uppdelade gymnasieskola, med en del som är studieförberedande och en del som är yrkesförberedande, måste avvecklas och politiken inriktas på att skapa en gymnasieskola för alla. Om det krävs en gymnasieutbildning för att klara inträdet på arbetsmarknaden måste samhället sätta in de resurser som behövs för att ge alla elever de stöd som de behöver.

- *Komvux måste vara öppet för alla – därför behövs mer resurser till Komvux.* Det är många ungdomar som av olika skäl inte lyckas med studierna under gymnasietiden. De är inte motiverade för högskolestudier direkt efter gymnasieskolan men efter ett par år i arbetslivet inser de att de vill studera vidare. De behöver då i många fall komplettera sin gymnasieutbildning. Då får inte vägarna till fortsatta studier vara stängda eller så svåra att klara att de flesta ger upp. Efter några år i arbetslivet är denna elevgrupp mycket motiverad och de lyckas ofta väl på arbetsmarknaden efter sina högskolestudier. För att denna ambition ska bli verklighet måste Komvux utvidgas, därför behövs också mer resurser till Komvux.

- *Återinför möjligheten att läsa upp gymnasiebetyg på Komvux.* Om man inte lyckas med sina studier i gymnasieskolan måste man få en andra chans. Tidigare "misslyckanden" ska inte få låsa fast människor, de som skaffar sig kompetens ska ha möjlighet att studera vidare.

- *Ge arbetslivserfarenhet en större tyngd vid antagningen till högskolan.* Arbetslivserfarenhet bör vara en merit både för att få grundläggande behörighet och särskild behörighet för specifika högskoleprogram. Likaså bör 25:4-regeln tillsammans med HA-kvoten återinföras i någon form. Exakt hur antagningssystemet bör se ut behöver utredas. När det gäller särskild behörighet är en möjlighet att öka de lokala lärosätenas inflytande. Kraven på behörighet och reglerna för urval måste dessutom vara genomskinliga, icke-diskriminerande och rättssäkra.

- *Utveckla alternativa och lokala antagningsmetoder till högskolan.* Flera högskolor har arbetat mycket aktivt med att bredda rekryteringen och flera har goda resultat. En central erfarenhet är att arbetet med att bredda rekryteringen bör genomsyra hela högskolan. En annan erfarenhet är att information om högskolan bör spridas via okonventionella kanaler, exempelvis på fritidsgårdar, idrottsföreningar, och i kyrkor och moskéer. Dessa goda exempel bör spridas för att ge högskolorna möjligheter att ytterligare utveckla arbetet.

- *Utred hur borttagandet av 25:4-regeln och HA-kvoten påverkade den sociala snedrekryteringen till högskolan.* Genom att ta bort 25:4-regeln och HA-kvoten minskade betydelsen av arbetslivserfarenhet vid antagningen till högskolan. Enligt den föregående utredningen och den föregående propositionen var förhoppningen att dessa regeländringar inte skulle påverka den sociala sammansättningen på högskolan. Men vilka effekterna blev i verkligheten har aldrig utretts. Det är hög tid att granska konsekvenserna av regeländringen.

» DEN UPPDELADE GYMNASIESKOLA, MED EN DEL SOM ÄR STUDIEFÖRBEREDANDE OCH EN DEL SOM ÄR YRKESFÖRBEREDANDE, MÅSTE AVVECKLAS OCH POLITIKEN INRIKTAS PÅ ATT SKAPA EN GYMNASIESKOLA FÖR ALLA.

- *Analys och åtgärder vid långa högskoleprogram för att motverka att sociala faktorer påverkar resultat och möjligheten att ta examen. Det krävs en bättre uppföljning av orsakerna till att social bakgrund i hög grad påverkar studieresultat och benägenheten att ta examen vid längre högskoleutbildningar. UKÄ har inlett en undersökning av detta men, men det krävs mer omfattande analyser som syftar till att komma med förslag på åtgärder.*

Fotnoter

1. Detta var en mycket bra och progressiv proposition från regeringen Persson. Flera bra resonemang kring social snedrekrytering och vikten av breddad rekrytering (se s.18 ff.). Kanske bör detta nämnas och utvecklas?
<http://www.regeringen.se/contentassets/154f4a9b39b2406d96c9853188619453/den-oppna-hogskolan-del-1-till-och-med-kapitel-12>
2. Siffrorna gäller för läsåret 2013/14. Med "föräldrarna" menas minst en förälder.
3. UKÄ:s årsrapport 2015.
4. UKÄ:s årsrapport 2015.
5. Källa: UKÄ:s årsrapport 2015.
6. *Stora regionala skillnader i rekryteringen av unga till högre utbildning*, UKÄ, 2014.
7. Eurostudent, databas, 2015. www.eurostudent.eu, *Breddad rekrytering står lågt på agendan*, SULF, Universitetslärares, nr 5/13. www.sulf.se/Universitetslararen/Arkiv/2013/Nummer-5-13/Breddad-rekrytering-star-lagt-pa-agendan/, Intervju med Karin Åmossa, 7/9, 2015.
8. *Befolkningens utbildningsnivå och ekonomiska satsningar inom OECD Eftergymnasial utbildning i ett internationellt perspektiv – en jämförelse baserad på Education at a Glance*, UKÄ 2015:2
9. Vänsterpartiets motion på prop.2006/07:107)
10. *Tre vägar till den öppna högskolan. Betänkande av Tillträdesutredningen*, SOU 2004:29. (Se sid 305 om antalet 25:4-or.), *Vägar till högskolan för kunskap och kvalitet*, riksdagsmotion (MP) 2006/07:Ub19, SFS 1977:263, 5 kap. 16§.
11. *Breddad rekrytering nytt regeringsuppdrag*, Universitet och högskolerådet, pressmeddelande, 2015-03-19, Intervju med Aleksandra Sjöstrand 5/9, 2015.
12. *Alternativt urval*, Universitets och högskolerådet, 2015. www.uhr.se/sv/Studier-och-antagning/Antagning-till-hogskolan/Alternativt-urval/Beslut-alternativt-urval-annan-behorighet/, *Beslut om andra krav och annan platsfördelning/alternativt urval*, Universitets och högskolerådet, 2015, *Från breddad rekrytering till breddat deltagande*, Universitets och högskolerådet, 2014.
13. *15 års erfarenhet av breddad rekrytering*, Christer Skoglund, Södertörns högskolan, 2005. www.google.se/?gfe_rd=cr&ei=l1HtVd33J4qA8Qe0voHQCA&gws_rd=ssl#q=Södertörn+and+breddad+rekrytering
14. *Social bakgrund påverkar studieresultaten*, UKÄ, 2015.
www.uka.se/arkiv/intervjuer/socialbakgrundpaverkarstudieresultaten.5.197ecc1140ee238b58110b.html
15. Källor: "Åtgärder för att begränsa vinst i välfärden", LO, 2013, "Vägen till full sysselsättning och rättvisa löner", LO, 2015, "Snedrekryteringen till högskolan måste hejdas", TCO, 2012.

